

Віг автора

Часто сюжети нових романів у мене з'являються в дорозі. Чому так? Я не знаю. Може, тому, що безмежно люблю мандри? Саме в дорозі, коли ми їхали із сином автівкою, складалися пазли багатьох творчих задумів, навіть тих, про які не думала, а спогади спливали в пам'яті й лягали в сюжет. Так було й одного вересневого дня.

Ми із Сергієм їхали на Сумщину, милуючись неймовірними барвами осені, згадували інші наші поїздки. Безмежно люблю такі подорожі своїм авто, коли ти не залежиш від провідника потяга, зупинок, пересадок та інших попутників! Можна зупинитися, де бажаєш, відпочити, попиту кави, роздивитися те, що привернуло увагу. Сергій згадав, як ми з ним якось їхали на захід України й нам довелося в Києві чекати на поїзд до самого вечора. Щоб скоротати час, ми гуляли Хрещатиком. Було спекотно, ми купили морозиво та знайшли вільну лавку в тіні, присіли біля жінки, якій на вигляд було років п'ятдесят, проте вона виглядала дуже добре й було в ній щось таке привабливе, по-справжньому українське, рідне. Ми познайомилися з нею, розговорилися, і зав'язалася тривала бесіда.

Не є новиною те, що частенько подорожні можуть розкритися зовсім незнайомій людині, бо знають, що шансів ще раз зустрітися на життєвій ниві мало. Так було й у нашому випадку. Жінка сказала:

— Їздила на зустріч зі своєю племінницею, якій вже за тридцять, але я навіть не знала про її існування.

Я не хотіла лізти в душу й розпитувати, як так могло трапитися, але жіночка сама повідала свою історію. З часом я забула цю зустріч, але розмова в дорозі із сином повернула нас у той осінній день.

— Така цікава історія, а ти про неї не написала! — незле дорікнув мені Сергій.

— І справді! Чому?! — поставила я собі запитання.

Залишок дороги ми згадували подробиці розповіді незнайомки, одразу зрозумівши, що почута історія варта того, щоб описати її в новому романі. Ми не поспішали, тягнули час, щоб нічого не випустити з розповіді, іноді зупинялися, пили чай, каву, забувши про їжу. Історія випадкової знайомої перепліталася з деякими розповідями моїх читачів та читачок, вписувалась у сюжет. Приїхали на Сумщину вже з повністю завершеною фавбулою для нового роману. Звичайно, потрібно було ще допрацювати, зосередитися на деталях і героях роману другого плану, але основа сюжету вже була готова. Я змінила всім прототипам імена та прізвища, місця їхнього проживання, декому — професію та посаду.

Коли ми із сином, стомлені з дороги, але щасливі, уночі вийшли на подвір'я, щоб подивитися на яскраві світні зорі, я подякувала йому за те, що нагадав ту нашу подорож. Сергій запитав, чи пам'ятаю я останнє з розповіді незнайомки. Так, я згадала:

— Усе життя ми намагаємося вдосконалитися, навчитися на чужих помилках і все одно наробимо купу своїх. Ми втрачаємо дорогоцінний час, бо частину свого життя живемо у світі ілюзій, який самі собі створюємо.

Сьогодні в лікарню везли закривавлену Душу,
Вона по живому вбивала кохання в собі.
Байдужістю хтось її, певно, на крок цей примусив.
І Янгол відчув, що безсилий він в цій боротьбі.
Диявол-хірург підійшов, пацієнтку оглянув,

І з кригою в голосі виніс він вирок Душі:
— Коханням уражене тіло спасати не стану.
Лише ампутація. Сили уже на межі...
Не став зволікати, безбожно і так монотонно
Він Душу холодним ножем на столі розтинав.
Доволі жорстоко, без жалю і безцеремонно
Він шмат за шматком кохання з Душі видаляв.
— Догралась? — крізь зуби цідив він тихенько й сердито.
А сам без упину частинами серце кромсав.
І Янгол відчув, що не може його зупинити,
Коли він від серця найбільшу частину відтяв.
Жахлива картина... Нелегко було це зробити.
Диявол запевнив, що так він життя рятував.
Коли він закінчив, тихенько сказав: — Буде жити.
Кохати не зможе... — і скальпеля в урну поклав.
А Янгол від болю упав, не бажаючи жити,
І зболену Душу він, ледве живий, обійняв:
— Тепер невідомо, чи вистачить сили любити,
Коли сам Диявол жорстоко любов видаляв...¹

¹ Вірш Олі Будчук. (Тут і далі прим. авт.)

Частина перша

Ніколь прокинулась, згадала, що сьогодні не потрібно нікуди поспішати. Її батько забрав доньку Лізоньку з її подругою Христіною до себе на кілька днів, до того ж лишалося ще чотири дні зимових канікул. Ніка все ще перебувала під враженнями сну: їй наснився квітучий сад за вікном, коли всі дерева вкриті ніжною біло-рожевою піною з пелюсток. Від тихого лагідного подиху весняного вітерцю пелюстки м'яко злітали з дерев, вкривали ніжно-зелену поросль густої трави. Сон був настільки реальним, що Ніколь навіть чула монотонне гудіння бджіл, що кружляли серед віття дерев. Жінка лежала із заплющеними очима — так хотілося продовження чудового спокійного сновидіння. Їй здалося, що вона досі чує, як дзижчать бджоли, прислухалась — ні, то інший звук. Ніколь розплющила очі й одразу примружилася — навколо все було заляте яскравим сонячним світлом, яке сміливо увірвалося крізь великі панорамні вікна, що виходили в сад.

«То тріщать дрова в каміні, — подумала жінка, зрозумівши, звідки йде звук. — Варя потурбувалася, поки я спала, знає, що люблю прокидатися, коли тепло йде від каміна й чути оте чарівне “трісь-трісь!”. І як їй вдається все робити по дому так безшумно?»

Варя, хатня робітниця, працює та живе в будинку, скільки себе пам'ятає Ніколь. Батько розповідав, що коли вони чекали народження доньки, їм знадобилася помічниця, яка б могла жити в них і добросовісно виконувати

домашні обов'язки. Після розміщення оголошення до них прийшла Варя, тоді ще молода жінка з більмом на лівому оці. Через фізичну ваду вона не могла знайти собі роботу, і батьки Ніколь взяли її з випробувальним терміном, а вийшло так, що помічниця стала повноцінним членом родини й лишилася в них надовго. У дитинстві Ніка називала її тітонькою Варєю, батько ставився до неї, як до рідної людини, хоча жінка й досі виявляла скромність, стриманість і скритність. Ніколь кілька разів намагалася розпитати, звідки вона, де її родина й чому не влаштувала своє особисте життя, але жінка то відмовчувалася, то жартувала, що її життя зовсім не цікаве. Варя любила її по-материнськи, а коли в Ніколь народилася Ліза, то з часом дівчинка почала називати хатню помічницю бабусею.

Ніколь відкинула вбік ковдру, швидко підвелася з широкої зручної тахти, накинула халатик і підійшла до вікна своєї майстерні. За ним — справжня зима, яка приспала дерева, турботливо й обережно огорнувши кожне теплою білосніжною ковдрою. Сонячні промені ковзнули згори донизу, розбилися на дрібнісінькі скалочки, і від того все блискотіло, мигтіло білим, голубим кольорами, оббризкуючи все навколо неймовірною красою. Ранкове веселе зимове сонце хлопнуло в душу Ніколь щось радісне, обнадійливе, піднесене, гарне, як саме життя, що не можна не любити. Жінка зупинила погляд на сніговому покрові, що зробив лавку, схожу на білу фортецю. Небо за ніч дбайливо засипало землю лапатим снігом, роблячи ковдру ще теплішою та пухкішою. Дерев в саду мирно притихли й спокійно спали, чекаючи весни. Сад посадили мати з батьком, коли народилася в них єдина донька Ніколь. Деревам було вже понад тридцять років, вони зістарілися, але ніхто навіть не думав вирубати вишні, черешні, яблуньки, груші та абрикоси, щоб замінити їхнє місце сучасним ландшафтним дизайном. Садівник

Павло старанно обрізав старі гілки, щоб дерева змогли оновитися й надалі радувати добрим врожаєм.

Щойно Ніколь згадала садівника, а він вже прийшов до саду й почав широкою совковою лопатою розчищати від снігу доріжки. Жінка поглянула на годинник над каміном — була восьма ранку. Ніколь звечора закінчила роботу над ескізом, а ознайомитися з ним замовник мав прийти до майстерні о першій після полудня. Зазвичай вона відправляла ескізи електронною поштою, але іноді люди бажали обговорити роботу особисто з нею, і сьогодні був саме такий випадок. Ніколь отримала замовлення від заможного подружжя, яке довго не мало дітей, а коли ошчасливилось появою донечки, то не знало, що радість буде в них швидкоплинна — дитинка померла за три місяці після народження. Убиті горем батьки за пів року вирішили поставити на могилі дівчинки не важкий гранітний пам'ятник, а скульптуру зростом померлої донечки з її реальним обличчям і невеличкими крильцями за плечима. Для цього батько немовляти приніс кілька фотографій, і Ніколь зробила ескіз статуї дитини. Їй завжди важко давалися такі роботи, і не тому, що не вистачало хисту, досвіду чи таланту, — було боляче в душі так, ніби то була її власна втрата.

Ніколь не повертала голови, аж поки почула тихе шаркання капців хатньої робітниці.

— Доброго ранку, дитинко! — привіталася Варя. — Я вже приготувала сніданок.

— В-в-ітаю, т-т-ітонько! — промовила привітно жінка, затинаючись, і пообіцяла, що незабаром прийде поїсти. — Тільки мені не с-с-ипте багато, — попросила вона.

Ніколь була заїкою. Їй було сім років, коли в цій самій майстерні дівчинка пережила великий стрес і з того часу почала заїкатися. Коли була дитиною, то потерпала від того, що однолітки насміхалися з неї. Ніколь намагалася

менше говорити, щоб не відчувати свою несхожість на інших, а коли стала дорослою, самодостатньою, упевненою в собі, то взагалі перестала звертати увагу на свою ваду.

— Гарзд! — промовила Варя, подарувавши жінці погляд, сповнений любові та ніжності. — Знаю, що їсти-меш, як горобчик, але я зробила все можливе — сніданок корисний і смачний.

— Я н-не сумніваюсь! — відповіла Ніколь.

Поснідавши, вона вдягнула шубку, чобітки, зупинилася біля дзеркала на всю стіну. На неї дивилася жінка в розквіті сил, свіжа, з виразом лагідності й деякої навіть дитинності на обличчі. Видовжене лице з вилицями, що природньо виступали, обрамляло темне блискуче волосся, яке сягало плечей. Від природи воно було в Ніколь густе, цупке й не потребувало особливого догляду. На високе чоло спадала гривка, без якої жінка себе не уявляла, хоча подруга радила її прибрати, бо нібито Ніка з такою зачіскою схожа на дівчисько. Ніс рівний, гарної форми, губи пухкі, а широко розкриті мигдалеві очі в обрамленні пухнастих вій дивилися на жінку з люстерка довірливо й по-доброму. Ніколь покрутила в руках помаду, розмірковуючи, чи варто фарбувати губи, згадала, що надворі зимно, провела нею по губах, залишивши вишневий блискучий колір.

— А шапка? — стиха озвалася Варя, спостерігаючи за Нікою. «Як же вона схожа на свою матір! Лише колір волосся інший», — майнула в неї думка, але жінка промовчала, щоб зайвий раз не нагадувати Ніколь про рідну людину. — Надворі мороз тріщить, а вона зібралася йти без шапки! — незле дорікнула помічниця.

— Я на автівці, — відповіла Ніколь, поправляючи шалик.

— Знаю я твою машину! Зараз покинеш її та будеш ходити по холоду й соплі морозити!

— Т-т-тітонько, ви як у д-дитинстві нагадуєте! — усміхнулася Ніколь і, не чекаючи відповіді, підійшла, обійняла жінку, чмокнула в щоку, на якій уже прорізалася боріздки зморшок. — Люблю вас!

— І я тебе, сонечко! — промовила Варя. — Але без шапки не пушу!

Ніколь натягнула на голову в'язану білу шапочку, схопила сумочку й швидко вийшла з будинку. Вона із задоволенням зауважила, що Павло ретельно очистив подвір'я від снігу й навіть позмітав його з машини. Улюблений жовтий «Фольцваген-жук», подарунок батька, чекав на неї. Коли тато запитав, якого кольору Ніколь хоче мати автівку, вона відповіла: «Тепленького!» Чоловік не мав сумніву, що донька відповість приблизно так. Вона була незвичайною людиною, про таких говорять: «Не від світу цього». Творча натура, вразлива, чуттєва, жила своїм життям, де є лише її професія скульптора й донька Ліза. Тож батько вже звик до дивацтва Ніколь, яка могла плакати над зламаною улюбленою квіткою або заявити, що слухала розповідь вітру.

Варя також вийшла із дому, накинула шаль на плечі та спостерігала з ганку. Ніколь підійшла до автівки, що звично пікнула сигналізацією, але жінка не поспішала їхати. Вона завмерла на місці, немовби вслухаючись у якісь звуки.

— Щось не так? — озвалася Варя.

Ніколь ніби не чула її голосу, і жінка повторила запитання.

— С-сьогодні так незвично с-скрипить сніг! — ніби отямившись, промовила Ніка. — Т-така тиша, що навіть ч-чути, як осідає замет. С-сніжинки ніби ут-трамбовуються, але то не так! Вони лише щільніше п-притуляються одна до одної, горнуться, як рідні сестрички!

Варя не стала перечити чи доводити, що таке не може людина чути, але то була їхня Ніколь — така люба, чуттєва, добра й не така, як усі.

* * *

Ніколь припаркувала авто біля парку, зателефонувала подрузі — у неї ще був вільний час до зустрічі із замовником. Марина мала свій салон краси «Венера», де працювали наймані фахівці, але двічі на тиждень жінка обслуговувала віп-персон, які бажали наводити красу особисто в Марини, і сьогодні був саме такий день.

— Ніко, у мене зранку був лише один клієнт, тож я вільна, як пташка в небі! — заторохтіла подруга. — Я так розумію, що ми можемо зустрітися? Коли? Зараз? Ідемо на каву?

Ніколь не залишалось нічого, як сказати «так!», і подруги домовилися зустрітися в кав'ярні за пів години. Не бажаючи їхати автівкою далі, Ніка вирішила пройтися парковою алеєю, де були встановлені статуї її авторства. Жінка прискорила ходу, побачивши перед собою чотири колони. Колись тут був один із входів до міського парку й ці колони були частиною арки, яка давно зруйнувалася, і з часів СРСР живими залишилися лише колони. Їх планували прибрати, щоб не псували естетичний вигляд, але саме тоді Ніколь побувала в Греції та Афінах, побачила залишки храму Зевса Олімпійського. З розповіді екскурсовода вона дізналася, що його будівництво почалося в VI столітті до н. е., тривалий час не було завершено, і в римську епоху ця споруда була найбільшою в Греції. Колись там був храм із мармуру, який видобували з гори Пантелус. Довжина пам'ятки сягала дев'яносто шість метрів. Спочатку храм мав 104 сімнадцятиметрові коринфські колони, а зараз лишилося лише п'ятнадцять. Багата уява Ніколь одразу змалювала монументальний

і дійсно вражаючий храм царя богів Зевса. Вона не могла відірвати погляду від величних мармурових колон, аж поки згадала, що в місцевому парку є також залишки колон, які так нагадують ті, що були перед нею.

— Можна зробити алею богів Давньої Греції! — осяяла її думка. — Залишити біля входу колони, відреставрувати їх, пофарбувати в колір білого мармуру, а далі — статуї! Це буде неймовірна окраса міста й улюблене місце відпочинку містян!

Повернувшись на батьківщину, Ніколь у короткі терміни зробила грантовий проєкт, подала його на конкурс і отримала схвальну відповідь, а невдовзі й фінансування. І саме цей перший великий проєкт приніс юній скульпторці славу й визнання, тому алея Давньої Греції й досі залишалася одним з улюблених місць Ніколь.

Жінка йшла розчищеною від снігу алеєю парку, а обабіч від неї — навічно застигли творіння її рук. Величний Зевс на Олімпі завмер, гордо й сміливо піднісши голову. Сніг припорошив статую так, що майже не було видно виразу обличчя давнього бога, а навколо — засніжені дерева, які стояли тихо й задумливо. Далі — прекрасні три Німфи, які водили хоровод і раптом завмерли на місці, скам'яніли, немов чекаючи музик, щоб із першими звуками мелодії знову пуститися у веселий танок.

Ніколь не могла не зупинитися й не привітатися з богинею Герою — дружиною Зевса. Гарна, волоока, лілейнорука, з-під вінця якої спадає хвилями красиве кучеряве волосся. Зараз Ніколь не могла бачити її погляду, але знала, якою спокійною величчю горять її чарівні очі.

На мить затримавшись біля кожної скульптури, жінка віталася з ними. Для неї статуї були не лише творінням її рук — вони були частиною її життя. У кожному з них вона вклала не лише свій труд, а й вдихнула життя, як це робила колись її мати. Ніколь добре пам'ятала, як мама,

завершивши роботу над скульптурою, підходила до неї та тихо дихала, немовби передаючи свій подих створеному образу. Маленька Ніколь запитувала, що вона робить.

— Даю їй частинку своєї душі, — відповідала жінка.

— Але ж вона все одно не зможе дихати! — сміялася дівчинка.

— У ній залишиться моя душа, отже, вона житиме, — казала мати.

Згадавши рідну людину, Ніка зітхнула й поспішила піти з парку.

* * *

Ніколь подобалася невеличка кав'ярня, де було затишно й тихо. Вона не любила заклади, де гриміла музика і, щоб почути співбесідника, треба було витягувати до нього шию та самій волати так, що чули всі присутні поруч. Приглушене світло, аромат запашної кави, ванілі від смаколиків — усе навіювало спокій і бажання затриматися за чашкою кави, яку тут добре готували.

— Як щод-до Різдва? Ви п-прийдете до нас на в-вечерю? — запитала Ніколь подругу.

— Хто це «ми»?

— Уся родина Ч-чемратів.

— Родина? — Марина сумно всміхнулася. — Живемо нібито родиною, але часом мені здається, що її в мене немає. Ярик і раніше вдома бував лише вечорами, а останнім часом узагалі... То він на роботі допізна, то в офісі залишається на ніч. Один дзвінок на день, щоб спитати, як ми з донькою, більше схожий на знак увічливості, ніж на турботу голови родини.

Ніколь почала говорити, що, можливо, Марина перебільшує, бо Ярослав має свій бізнес, який потребує великої віддачі та забирає чимало часу. Нагадала подрузі, що чоловік її не ображає, не випивоха й любить їх

із Христинкою, хоча Ніколь і сама відчувала, що справжньої міцної родини й раніше в Марини не було й зараз немає. Ніка хотіла підтримати товаришку, довго говорила, а потім відчула деяку огиду до самої себе за нещирість.

— В-вибач. Я просто хотіла тебе п-підтримати, — сказала вона й замовкла. Після витриманої паузи обережно запитала: — Чи не зав-вів Ярослав собі молоду к-коханку?

— Хм! — хмикнула Марина. — Коли ми одружилися десять років тому, то були молоді, нам було по двадцять із гаком років, то й тоді його секс мало цікавив, а зараз і поготів. Та що я тобі розкажую? Ти все знаєш. На той час Христинці було два роки, можна було б народити спільну дитину, а Ярик... Він і зараз не хоче її, каже, що ще рано. Ніко, мені вже тридцять п'ять! І щоразу розмова про дитину чоловіка дратує так, ніби під хвіст йому перця сипнули.

— В-він турбується про вас.

— Турбуватися й кохати — різні речі. Можна мати штамп у паспорті, жити під одним дахом, спати в одному ліжку й водночас бути страшенно самотньою!

Ніколь поспішила змінити болісну для подруги тему й повернулася до питання святкування Різдва.

— В-варя запече качку з яблуками, — сказала вона. — Т-ти ж знаєш, що так ніхто не готує! П-приходь із Христинкою, якщо Ярик не хоче.

— Я поїду з донькою до матері.

Ніколь здивовано скинула брови. Вона знала, що подруга багато років не бачилася з матір'ю, не спілкувалася з нею, хоча час від часу телефонувала знайомій у село, щоб дізнатися про рідну людину. У Марини все ще була жива образа на матір, яка вигнала її з дому, коли дізналася, що донька чекає дитину. Вагітній жінці довелося виїхати до міста, зняти кімнату в гуртожитку.

Вона не зламалася: народила дитину, спочатку орендувала крісло в перукарні, де починала з манікюру, потім розширилася й почала займатися нарощуванням вій, фарбуванням брів. Коли було Христинці два роки, Марина познайомилася з Ярославом — підприємцем, гарним на вроду. Він майже одразу запропонував побратися. Марина погодилася, вийшла заміж, жила в чоловічій квартирі в новобудові. Ярослав придбав для неї приміщення, у якому дружина відкрила свій салон краси «Венера». Перші роки жінка гарувала день і ніч, щоб на працювати клієнтів. Перманентний макіяж став її фішкою, інші послуги зазвичай надавали наймані працівники. Уже на зароблені самотужки кошти Марина викупила ще одну залу, де відкрила салон татуювання.

Ніколь і раніше пропонувала подрузі налагодити зв'язки з матір'ю, але Марина не поспішала. У неї нікого з родичів більше не лишилося, але й образа не дозволяла їй зробити перший крок. Зазвичай на пропозиції поїхати до матері жінка говорила, що ще не досягла в житті тієї вершини, до якої прагнула.

— Напевно, мати гадає, що я з дитиною не вижила? Або стала повією, — говорила Марина. — А я приїду колись до неї світською, самодостатньою жінкою, щоб вона пошкодувала про свій учинок.

— Може, в-вона в-вже давно шкодує, — зауважила Ніколь.

— Ще рано! — повторювала подруга.

Зараз бажання Марини поїхати до матері вікликало подив.

— Т-ти, все-таки, п-поїдеш? — промовила Ніколь. — Н-нарешті!

— Приїду на Різдво, як подарунок!

— А Ярик?

— Я поїду з Христинкою, а далі... Там буде видно!

— Упев-в-внена, що все у вас буде добре! — сказала Ніколь і потиснула руку подруги.

З кав'ярні скульпторка попрямувала до своєї майстерні, де мала відбутися зустріч із замовником. Вона знала, що розмова буде важкою, але її робота мала хоча б трохи розрадити згорьованих батьків, і це її втішало.

Від кав'ярні до майстерні з виготовлення пам'ятників було рукою подати, тож Ніколь вирішила пройтися. Її компанія працювала у сфері ритуальних послуг і створювала здебільшого гранітні пам'ятники. Жінка так і не змогла полюбити камінь, який здавався їй холодним і нагадував про смерть, тому в майстерні був свій директор, а також менеджер, бухгалтер і робітники, які з гранітом були на «ви». Ніколь приймала тут індивідуальні замовлення для роботи з гіпсом та глиною. Це були матеріали, з якими скульпторці було приємно працювати, які слухалися не лише її рук, пальців, але й серця та душі. Ніколь була одна з тих небагатьох, хто в наш час міг реалізовувати свою творчість: вона мала власну майстерню, що дісталася їй у спадок від матері, та вже напрацьовану клієнтську базу.

Ніка дочекалася замовника скульптури у своєму кабінеті. Чоловік приємної зовнішності із сивиною на скронях був пригнічений, говорив тихо, ніби мертва дитина була все ще десь поруч. Він довго мовчки вдивлявся в малюнок, напевно, поринувши у важкі спогади, потім перепросив і сказав, що дитина дуже схожа, і погодився на роботу, яку запропонувала йому Ніколь. Вони обговорили матеріал, з якого буде виготовлена скульптура, і жінка повідомила, що вони мають ще раз зустрітися.

— К-коли буде готовий м-макет із глини, я вам зателефоную, і ви ще раз з-зможете побачити і чи то дати з-згоду, чи відмовитися.

— Я впевнений, що все сподобається, — сказав чоловік і додав: — У такої чуттєвої жінки не можуть бути невдалі роботи.

— Д-дякую, але з-звідки ви з-знаєте, що я чуттєва? — запитала Ніколь, усміхнувшись кінчиками вуст.

— Ви... Ви ніби вся зіткана не з плоті, а з чистих хмаринок, — промовив замовник.

Він попрощався та швидко пішов, тихо зачинивши за собою двері.

* * *

Микола Іванович привів дівчат на ковзанку. Лізонька з Христинкою вже з пів години ганяли на ковзанах, сміялися, часом падали, підводилися й, узявшись за руки, знову мчали по льоду. Чоловік милувався онукою Лізою. Вона увібрала в себе кращі риси родини Маркелових: від своєї бабусі успадкувала світло-русяве волосся й великі, широко розплющені очі весняного неба, від матері — струнку фігуру, від нього — наполегливість і цілеспрямованість. Микола Іванович знав: якщо Ліза щось хоче, то доб'ється свого, не відступить. Бути першою та кращою, як і в дідуся, було у неї в крові.

Чоловік стомився стояти. Що не кажи, а вже шістдесят два стукнуло, тож ноги не ті — пішов до лавки, згріб із неї долонею сніг, присів на краєчок. Скільки ж цим ногам довелося побігати за все життя! Микола Іванович згадав, з чого все починалося — з поїздки за кордон у лихі 90-ті, коли диплом вишу поклав у шафу. Пригнав першу автівку японського виробництва з кермом праворуч, продав, віддав борг, помчав по іншу машину, і пішло-поїхало... Уже 1995 року відкрив свій перший автосалон, потім одруження, народження Ніколь, утрата дружини. Чоловік знав, що не зміг би перенести втрату жінки, яка

була для нього всесвітом, якби не донечка, яка тоді потребувала його допомоги.

Микола Іванович із неприхованою любов'ю дивився на спритну, як білка, онуку й розумів, що зараз є йому заради кого і для кого жити. Він мав достаток, був губернатором області, мав родину, без якої не міг собі уявити життя. Якби зараз запитали його, кого більше любить — доньку чи онуку, — то впевнено не зміг би відповісти, адже обидві для чоловіка були сенсом життя, а ось особиста доля в нього так і не склалася. Були жінки і є, навіть зараз, але ніхто з них не міг замінити коханої Віри, заради якої чоловік здатний був піти у вогонь і воду.

— Дідусю, як я катаюся?

Голос Лізи вивів Миколу Івановича із задуми.

— Чудово! Ти найкраща фігуристка! — промовив він лагідно.

— А Христинка?

— І вона також! Може, досить? У вас уже он чуби змокли!

— Як хочеться пити!

— А їсти?

— Бургер, дідусю, купиш? — запитала Ліза. — Ні! Краще сосиску в тісті!

— Ні, не дам!

— Дідусю! Дорогенький мій! Ти ж не залишиш улюблену єдину онучку голодною?

Чоловік подивився на Лізу, щічки в неї зарожевілися, очі світяться щастям, а в них — хитринка.

— Підемо, дівчатка, у нормальну кав'ярню, де можна поїсти й смачно, і корисно.

— Дідусю! Ти в мене найкращий! Ти знав про це? — засміялася Ліза, знімаючи ковзани.

— Здогадувався! — задоволено всміхнувся Микола Іванович.